

**Prof. Dr. As. Zlatarov University
State Tax University
National University
of Life and Environmental Sciences of Ukraine**

VII International Scientific and Practical Conference

**UKRAINE, BULGARIA, EU:
MODERN TRENDS IN THE DEVELOPMENT
OF SCIENCE, TECHNOLOGY
AND INNOVATION**

**2-7 July 2023
Burgas, Bulgaria**

The collection of conference materials included the reports that became the subject of discussion by the participants of the VII International Scientific and Practical Conference “Ukraine, Bulgaria, EU: modern trends in the development of science, technology and innovation”, held in Burgas (Bulgaria) on July 2-7, 2023 at the University “Prof. Dr. Arsen Zlatarov”.

Conference materials may be of interest to researchers, teachers, researchers, students of higher educational institutions.

The Organizational committee of the VII International Scientific and Practical Conference "Ukraine, Bulgaria, EU: modern trends in the development of science, technology and innovation" does not always share the point of view expressed in the reports of the conference participants.

In the collection, the spelling, punctuation and stylistics that were proposed to the conference participants are preserved as accurately as possible.

The participants of the conference, their supervisors, reviewers and structural divisions of higher educational institutions and institutions, which recommended these materials for publication, bear full responsibility for the reliability and quality of the presented material.

Ukraine, Bulgaria, EU: modern trends in the development of science, technology and innovation: materials VII International Scientific and Practical Conference (Burgas, Bulgaria, July 2-7, 2023) Burgas: Avangard Prima, 2023. 134 p.

e-ISBN 978-619-239-891-0

Publishing House Avangard Prima, 2023

RESERVES FOR STRENGTHENING FINANCIAL SECURITY OF AGRARIAN ENTERPRISES	
Korneev Volodymyr , Doctor of Economics, Professor, State Tax University, Ukraine Smirnova Oleksandra , PhD in Economics, docent, senior research officer, State Tax University, Ukraine CURRENT LEVEL OF SOLVENCY OF THE BANKING SECTOR OF UKRAINE	64
Buriak Igor , PhD in Agricultural, Doctoral student, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine INVESTMENT SECURITY AS A COMPONENT OF FINANCIAL SECURITY	67
Buriak Alina , PhD in Economics, Associate Professor, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine Demianenko Inna , PhD in Economics, Associate Professor, National University of Food Technologies, Ukraine CONTROLLING: INTEGRATIVE SUBSTANCE OF FINANCIAL MANAGEMENT OF ENTERPRISES	70
Buriak Alina , PhD in Economics, Associate Professor, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine Lyshtvan Dmytro , PhD student, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine CORPORATE MANAGEMENT AS AN INSTITUTIONAL BASIS FOR THE DEVELOPMENT OF FINANCIAL ACCOUNTING	73
Zharikova Olena , PhD in Economics, Associate Professor, National University of Life and Environmental Science of Ukraine, Ukraine Zharikova Anna , Student Faculty of Law, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine BASIC PRINCIPLES OF MONETARY AND CREDIT POLICY DURING THE PERIOD OF MARTIAL LAW	76
Єгоричева С. Б. , д.е.н., професор, Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», Україна СУЧАСНИЙ СТАН КРЕДИТУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ	81
Долженко Інна , к.е.н., доцент, Національний університет біоресурсів і природокористування України, Україна УДОСКОНАЛЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ	85
Lasha Beridze , St. Tbel Abuserisdze University, Georgia THE ROLE OF INTERNATIONAL FINANCIAL ORGANIZATIONS IN STIMULATING FOREIGN DIRECT INVESTMENTS	88
Kaplia Oleksii , PhD student, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine	91

8. Zharikova O.B., Cherkesenko K.I. Banc assurance: new challenges and prospects for development in Ukraine //O.B. Zharikova / Scientific Journal "Bioeconomics and Agrarian Business". NUBiP. Issue 4. №3. 2020 pp. 76-87. <http://dx.doi.org/10.31548/bioeconomy>
9. Zharikova Olena, Pashchenko O.V. Financial and economic activity of agribusiness according to international standards // Zharikova Olena / Scientific Bulletin of Kherson State University. Series «Economic Sciences». №42 / 2021 P.64-72. <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8030/2021-42-10>
10. Pashchenko O.V., Zharikova O.B. (2021). Differentiation of household incomes in modern conditions of economic development. Scientific Journal "Bioeconomics and Agrarian Business" NUBiP. Iss. № 2. 2021. P.45-55. <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Bioeconomy/article/view/15420>
11. Yukhymenko, P., Sokolska, T., Arbuzova, T., Paska, I., & Zharikova, O., Khakhula, L., Zhytnyk, T. (2021). Formation of the model of state support for the Ukrainian agrarian sector in the market economy: change of the approach. Economic Annals-XXI, 187 (1-2), 75-81. <https://doi.org/10.21003/ea.V187-07>
12. Official site of the National Bank of Ukraine URL: <https://bank.gov.ua/ua/files/hJTwdIrBPNWeMzk>.

Єгоричева С. Б.,
д.е.н., професор,
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»,
Україна

СУЧАСНИЙ СТАН КРЕДИТУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

За період повномасштабного воєнного вторгнення економіка України зіткнулася з багатьма викликами, одним з яких стало підтримання стабільного функціонування банківської системи для забезпечення фінансових потреб суб'єктів підприємництва та населення. Національний банк послідовно, у залежності від ситуації, запроваджував заходи антикризового регулювання, як обмежувальні, так і стимулюючі, для того, щоб банки продовжували виконувати свої функції фінансового посередництва. У результаті, банківський сектор не допустив паніки вкладників, відпливу коштів з рахунків клієнтів, адаптував операційні процеси до складних умов роботи в осінньо-зимовий період, продовжує підтримувати певний рівень операційної ефективності.

Втім, суттєво ускладнилися умови здійснення кредитування, при тому, що суб'єкти підприємництва об'єктивно потребують поповнення оборотного капіталу та інвестиційних ресурсів, у тому числі, внаслідок релокації,

руйнування виробничих потужностей, необхідності зміни профіля виробництва відповідно до обставин, а також сезонності виробництва. Але такий попит на додаткові ресурси далеко не завжди є платоспроможним. За даними Державної служби статистики України, за 9 місяців 2022 року 44,0% великих і середніх промислових підприємств отримали збитки, порівнюючи з 25,1% за аналогічний період 2021 року, а загальний фінансовий результат підприємств промисловості змінився з чистого прибутку у 321,8 млрд грн. на збиток у 134,7 млрд грн. [1]. На сьогодні однією з головних причини низької економічної активності є проблеми з логістикою та втрати ринків збуту.

Крім того, суттєво зросла вартість кредитування. Крім включення до розміру відсоткових ставок премії за ризик в умовах війни, їхнє збільшення було викликано підвищенням у червні 2022 року облікової ставки НБУ з 10% до 25%. Відповідно, процентні ставки за новими кредитами у гривні за період воєнного стану зросли з 11,9% у лютому 2022 року до 20,4% у лютому 2023 р. [2], тобто на 8,5 п.п. Утім, під час дискусії щодо рівня облікової ставки у квітні 2023 р. члени Комітету з монетарної політики Національного банку висловили думку про те, що висока облікова ставка наразі не є основною перешкодою для пожвавлення економічної активності, а її зниження не дасть змоги суттєво активізувати кредитування, оскільки воно обмежується, насамперед, значною невизначеністю.

За час війни загальні обсяги корпоративного кредитування практично не змінилися (рис. 1). Зростання курсу національної валюти у липні 2022 р. суттєво не вплинуло на таку динаміку, оскільки невелике збільшення у гривневому еквіваленті обсягів валютних кредитів, що становлять дещо більше третини портфеля, було знівельовано їхнім частковим погашенням на кінець року. Потребу у позиках банків мали переважно підприємства критичної інфраструктури, оборонної промисловості та аграрії для проведення посівної кампанії.

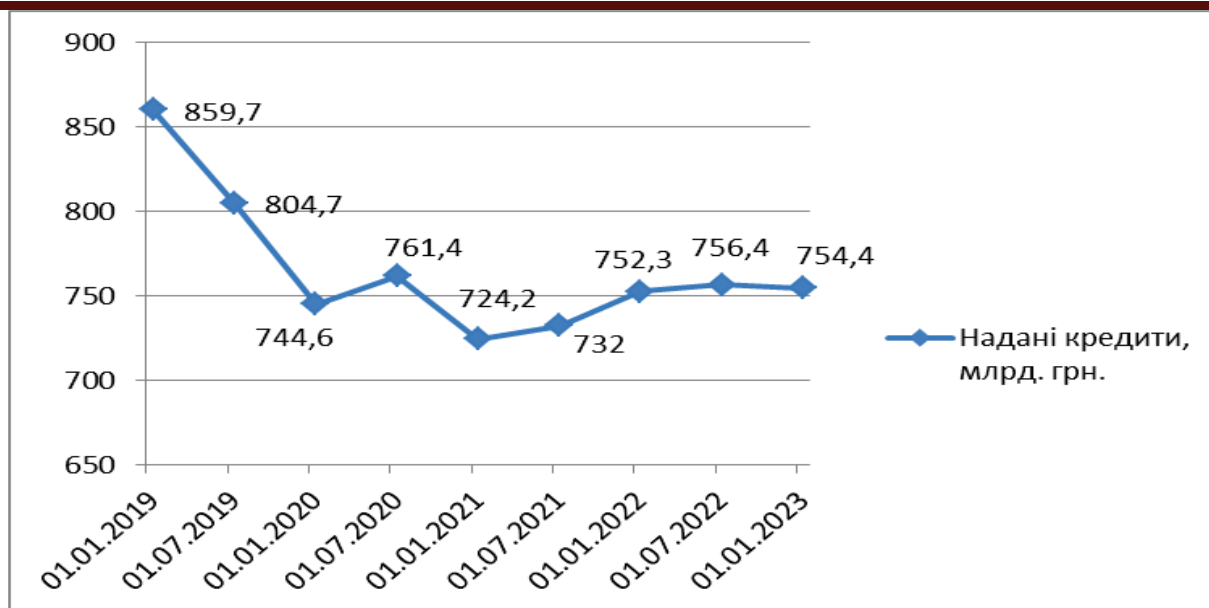

Рис. 1. Динаміка обсягів банківського кредитування суб'єктів підприємництва за 2018-2022 роки

Джерело: складено автором на основі даних [2]

Вітчизняні банки продовжували активно брати участь у реалізації державних програм «Доступні кредити 5-7-9%» та «Доступний фінансовий лізинг 5-7-9%», збільшуючи обсяги кредитування суб'єктів підприємництва. На сьогодні, Фонд розвитку підприємництва уклав угоди про співробітництво з 45 банками. З початку воєнних дій у рамках цих програм були оформлені 25,9 тис. кредитних договорів на загальну суму 104,1 млрд грн. У березні 2022 року Кабінет Міністрів України вніс зміни до програми «Доступні кредити 5-7-9%» для підтримки сільськогосподарських товаровиробників з метою забезпечення посівної кампанії, а також підтримки та активізації підприємницької діяльності у період дії воєнного стану. Отже, до програми були додані нові напрями: підтримки посівної та антивоєнний, якими було передбачено її розширення на підприємства з річним доходом до 50 млн євро та збільшення суми кредиту до 60 млн грн. Одночасно, на період дії воєнного стану встановлювалася процентна ставка у розмірі 0% річних, а обсяг кредитної гарантії встановлювався у 80% для сільгоспвиробників і у 50% – для інших позичальників, крім суб'єктів великого підприємництва [3]. Розподіл отриманих кредитів за напрямками поданий на рис. 2, при цьому 54% обсягу кредитного портфелю програми спрямовано саме у сільське господарство.

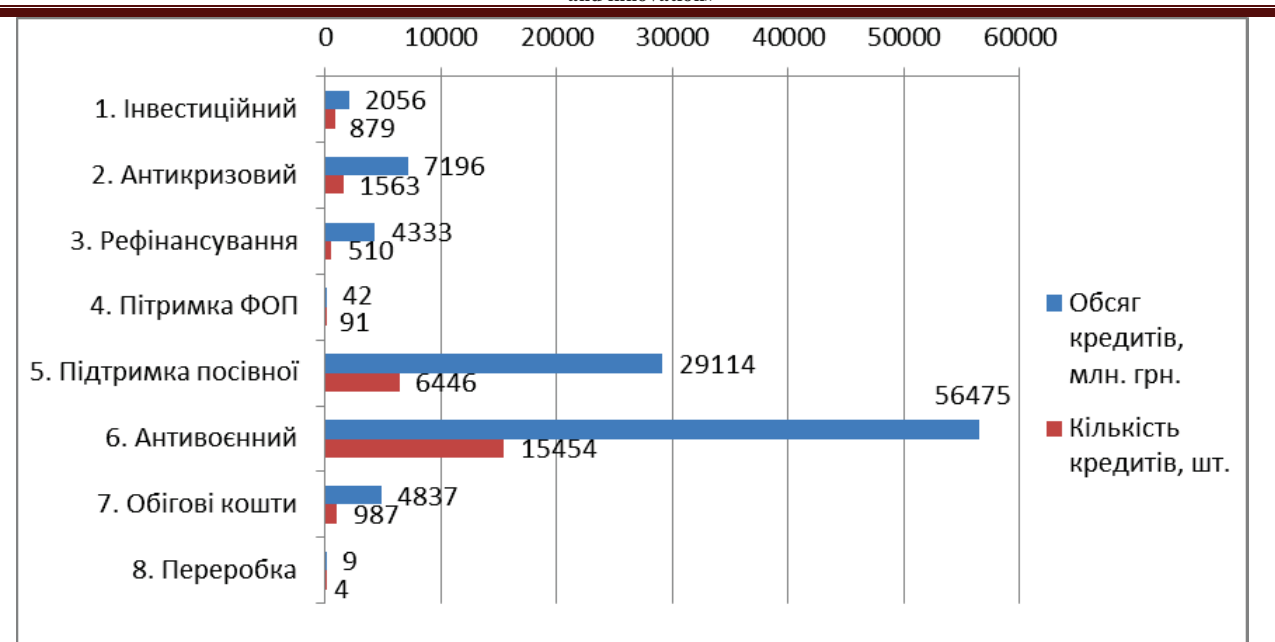

Рис. 2. Розподіл кредитів, наданих за програмою «Доступні кредити 5-7-9%» за період воєнного стану, за напрямками

Джерело: складено автором на основі даних [4]

Державні банки були найактивнішими в нарощенні кредитного портфеля у межах державних програм. Вони здійснювали фінансування підприємств критичної інфраструктури, тому обсяг заборгованості державних корпорацій за період воєнного стану зріс на 27%. Проте частка кредитів державних компаній залишається незначною – менше 10% працюючого портфеля банківського сектора.

Повномасштабне воєнне вторгнення переломило тенденцію до поступового скорочення частки непрацюючих (проблемних) кредитів банків, яка спостерігалася з 2018 року. Станом на 1 березня 2022 року рівень непрацюючих кредитів у цілому знизився до 27%, а по кредитах, наданим суб'єктам підприємництва – до 31,6%. Втім, вже на початок 2023 року, незважаючи на певний період «кредитних канікул», запроваджених банками на основі послаблення вимог НБУ до оцінки кредитного ризику, частка проблемних кредитів у банківському секторі зросла до 38%, а по корпоративному портфелю – до 42,3%, що зумовлює збільшення відрахувань до резервів. Тому банкам рекомендується завчасно проводити реструктуризацію кредитів, не допускаючи прострочення боргу та накопичення несплачених зобов'язань. Нові умови обслуговування боргу мають сприяти відновленню фінансового стану боржників.

Список використаних джерел:

1. Чистий прибуток (збиток) підприємств. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>.

2. Статистика фінансового сектору. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial#1ms>.

3. Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 24 січня 2020 р. № 28 та від 14 липня 2021 р. № 723 : постанова Кабінету Міністрів України від 12 березня 2022 р. № 274. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/274-2022-%D0%BF#Text>.

4. Інформація про результати Державної програми Доступні кредити 5-7-9. Фонд розвитку підприємництва. URL: <https://bdf.gov.ua/uk>.

Долженко Інна,

к.е.н., доцент,

Національний університет біоресурсів і природокористування України,
Україна

УДОСКОНАЛЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

В умовах війни та критичної економічної ситуації в країні, високого рівня тінізації та значного розшарування доходів населення, ухилення від сплати податків, назріла нагальна потреба модернізації податкової політики держави. Тому особливо гостро постає питання пошуку шляхів удосконалення системи оподаткування доходів фізичних осіб. Окрім того великої значимості ця проблема набуває в зв'язку з обраним курсом України щодо інтеграції до Європейського союзу та побудови соціально орієнтованої ринкової економіки із урахуванням світових здобутків у цій сфері.

Система оподаткування приватних доходів фізичних осіб потенційно суттєво впливає на індивідуальні та сімейні рішення і особливо важливим елементом механізму оподаткування доходів фізичних осіб є визначення одиниці оподаткування, якою може бути: індивідуальний дохід фізичної особи незалежно від її сімейного стану; сукупний дохід домогосподарств або розщеплений сукупний дохід домогосподарств, що передбачає оподаткування сукупного доходу окремо за діючою шкалою.

Україна не має досвіду оподаткування сукупного доходу домогосподарств, тоді як в економічно розвинутих країнах, навпаки, існує добре налагоджена система оподаткування домогосподарств, характерною особливістю якої є те, що сім'ю розглядають як окрему податкову одиницю. Наприклад, Канада та Швеція мають індивідуальну систему оподаткування приватних доходів, за якою ані доходи подружжя, ані сімейний стан не визначають податкову шкалу одружених осіб. Навпаки, США та Німеччина використовують спільну систему, яка враховує загальний заробіток подружжя під час визначення податкових ставок